

Föreningen Gamla Carlsrona
Medlemsblad

Kaulskroniten

2-88

Redaktören har ordet!

En intensiv Karlskronasommar går mot höst och ett nytt medlemsblad ligger i läsarens händer. Sommaren inleddes med kungaparets Eriksgata i maj då bl.a gågatan invigdes.

Därefter följde en period med det finaste försommarväder man skådat, och då vi fick det nya köpcentrumet i kvarteret Wachtmeister och Sail Karlskrona. Detta gick mellan Karlskrona och Mariehamn på Åland och i likhet med 1980 fylldes än en gång hamnen med de stora fullriggarnas skönhet. Karlskrona blev åter kontinentalt leende och gästvänligt fyllt av folkliv och seglarfest så som vi älskar att se vår stad kläda sig.

Jag vill också passa på att här framföra föreningens gratulationer till Björkholmens byalag som detta år celibrerar sin tioåriga tillvaro. Jag vill innan jag avslutar detta förord ta tillfället tillvara för några praktiska meddelanden till våra medlemmar och då närmast berätta om att föreningen på årsmötet i våras bestämde att årsavgiften från och med år 1989 kommer att höjas till 25 kronor per medlem. Orsaken till detta står att finna i den merkostnad vi fått genom höjda porton. Medlemsbladet skall ju distribueras två gånger årligen och så den mest bidragande faktorn nämligen att Riksförbundet för Hembygdsvärd, där föreningen finner det angeläget att ingå, höjer sin avgift gentemot oss till 5 kronor på var och en av våra medlemmar.

Föreningens matrikelförare Glenn Wiberg har en hälsning till medlemmarna som jag lämpligen kan föra in här. Det har kommit nya rutiner för att pricka av medlemsregistret sedan vi i föreningen gått in i dataåldern så han vill förklara våra blanketter. Längst upp står texten: v.g. ange telefonnummer, detta för att underlätta att finna Eder i datorn, vi vill ej använda oss av personnummer utan har i stället valt att använda telefonnumret så det gäller en ren servicerutin för er skull. Lite längre ned på blanketten står ert medlemsnummer som är ett internt nummer för Glenn att använda sig av då han skall pricka av att ni betalat. Sedan stod det på sista blanketten ni fick, betalat för 1987. Detta innebar att Ni betalat föregående år. Vi ville meddela detta då så många frågat. Önskemål har också förekommit vid ett fler-

tal tillfällen att få med en bild på styrelsen för föreningen.

De ur styrelsen som var med vid årsmötet 1988 är här samlade på trappan i konserthusfoajen för att tillmötesgå läsarnas önskemål.

Fr v. Anders Abrahamsson, Sten A. Petersson, något dold därbakom Hans-Göran Rydberg, Eva Malmgren Åke Ulvesjö, Erland Janner, Karl-Erik Karlsson, Glenn Wiberg, Åke Nordin (överst) Göran Kockum och Göran Hjelmquist. Saknas på bilden gör Erik Lange-mark och Bo Palmgren

-----Hur många av oss när inte den omöjlig längtan att smyga tillbaka till flydda tider, till tidiga barnaårs mjuka trygghet, en värld av spillror och ofred till trots. Tillbaka med hemlängtan och minnens milda smärta, det är något av den känsla vi vill förmedla genom Kaulskroniten i din hand! Eder Sten A. Petersson.

Resultat av efterlysningarna

De båda efterlysningarna i föregående nummer av Kaulskroniten gav ett gott resultat, dels en berättelse om epidemivagnen som jag skall återge i sin helhet nedan, dels ringde mig, första dagen medlemsbladet hade kommit ut, tidigare styrelseledamoten, vännen Olle Melin, som hade en hälsning från sin far, Birger Melin, angående speceriaffären vi undrade över. Denne hade som 14-åring år 1921 arbetat som springpojke där. Birger Melin berättade nu, genom sonen, att speceriaffären drevs av Franz Stenmark, och hade adress Borgmästaregatan 9. Märkligt nog i det i år genom nya köpcentret så uppmärksammade kvarteret Wachtmeister. I dag ligger på platsen en affär som heter Hultgrens skor. Speceriaffären upphörde sannolikt år 1925.

Sten A. Petersson

Låt oss nu raskt gå på historien om epidemivagnen-

Var den Gul?

av Gunnar Gredborn

I Edert medlemsblad Nr 1-88 meddelas att Lions klubb Jarramas tagit sig an en gammal epidemivagn. I artikeln ställdes också några frågor, bl.a. om det fanns någon som färdats i den gamla vagnen. I anslutning till den frågan, får jag meddela följande, som kanske kan vara av visst intresse, då det ägde rum för 68 år sedan.

Den förste juli 1919 anställdes jag som ingenjör vid Örlogsvarvets torpedverkstad. Mitt namn var då Gunnar Gustafsson och jag bodde hos änkefru Hanna Nilsson, Hantverkaregatan 44 l tr.

Jul och nyårshelgerna tillbringade jag i mitt föräldrahem i Borås.-

Jag hade där ont i halsen men detta till trots reste jag ned till Karlskrona på nyårsdagen för att åter börja arbeta. Härav blev det inget då jag fick hög feber och var tvungen att ligga till sängs.-

En tillkallad sjukvårdare konstaterade att jag fått difteri.-

Mitt i kalla vintern hämtades jag och placerades i den öppna hästdroskan, som i sakta fart körde mig ut till epidemisjukhusets port.-

Därifrån fick jag ganska genomfrusen taga mig upp till sjukhuset, där jag så småningom hamnade i sjukhusets kök, vilket inte var det rätta stället att få gå in i.

På sjukhuset fick jag ligga till april månad innan jag var bacillfri.-

Under 14 dagar hade jag mycket hög feber och fick ca 120.000 mm³ serum. Detta var då den största kvantitet som givits åt någon patient.-

Lasarettsläkaren dr Rietz omtalade att följderna av den stora serummängden kunde medföra följande.

Alt.1: att hjärtat inte orkar med och då dör man,

Alt.2: Man blir mer eller mindre förlamad

Alt.3: Serumet slår ut som blåsor på kroppen.

Vi voro tre ynglingar, som fått ungefär lika mycket serum.-

Den ene var en sjöman, som dog. Jag satt själv och vakade över honom den sista stunden. Det kändes hemskt, då man inte visste hur det skulle gå för en själv.-

Den andre var en lantbrukarson från Jämjö. Han blev lam sedan han kommit hem.

Därmed återstod bara jag själv, som hade den stora turen att serumet slog ut i stora blåsor under fötterna. Detta började ganska snart och fortsatte många år framåt i tiden.

Vistelsen på sjukhuset blev lång och dyster men den gav ändå vissa glädjestunder. Ingen hemifrån kunde ju komma och hälsa på mig, då ingen fick komma in på sjukhuset.-

Men mina arbetskamrater och några vänner jag hunnit skaffa mig i Karlskrona kom på besöksdagarna och vi hade liten kontakt genom ett fönster, dock först efter en månad, då jag fick stiga ur sängen. Det var en stor difterieepidemi, som gick i Karlskrona med omnejd våren 1920. Hela sjukhuset var fullbelagt med barn och ungdomar. Många dog och många barn fick aldrig något besök av släktingar, då det var en sträng vinter och svårt att taga sig in från skärgårdsöarna. Att se och höra dessa barns gråt och förtvivlan var svårt att uppleva och jag tyckte att något måste göras för att lätta upp det hela. Jag hade ju min fulla lön och inga utgifter för mat och pensionatet. Därför bjöd jag en gång i veckan alla på wienerbröd och choklad.

Ja detta var litet i anslutning till min användning av, som jag förmodar vara, den vagn som Lions klubben skall taga hand om.

Beträffande Lions och mina kontakter med denna världsomfattande rörelse, är världen rätt liten, för när jag i november 1977 mistade min maka Maja, född Karlsson och dotter till Hoffotograf Karl Karlsson i Karlskrona, överenskomms med mina barn att jag skulle resa till USA för att där fira jul och nyår hos min yngsta dotter. Där fick jag bland annat besöka det vackra och förnäma huvudkontoret för världssammanslutningen Lions, där min dotter arbetar som översättare. Det var verkligen för mig en stor upplevelse då jag under åren haft litet kontakt med Lions på Lidingö som där hjälpt mig med Luciaframträdande i min frimärksklubb. Med några ord skall jag berätta litet om mig själv.

Jag jobbade i Karlskrona åren 1919 - 1939, då jag flyttade till Stockholm. Här arbetade jag sedan i Marinförvaltningen tills 1966, då jag gick i pension.-

1941 flyttade familjen till Lidingö samtidigt som namnet Gustavsson ersattes med Gredborn. Under årens lopp har jag verkat som ordförande mm i en mångfald föreningar såväl i Karlskrona, Stockholm som Lidingö.-

Härmed vet ni litet om mig.

Med vänliga hälsningar till alla gamla Karlskronabor som ev. minns mig. -----

En målarbohem från Karlskrona av Sten A Petersson

För inte så länge sedan, levde en ganska märklig konstnär i Karlskrona, en man, som spartanskt levde av sitt konstutövande, i den stad han älskade, på ett sätt, påminnande om det liv, parisbohemerna levde kring sekelskiftet.

Mina tankar går då till Tore Nobling, en av föreningen Gamla Carlscronas upphovsmän. I detta var han delaktig på så sätt att med den utställning han tillsammans med vännen och konstnärskollegan Erik Langemark avhöll hösten 1945, genom eldsjälens för Karlskrona, Sven-Öjvind Swahn, resulterade i vår förenings grundande.

I likhet med Langemark älskade Nobling sin hembygd, den utpräglade nordiska trästaden, en miljö som Karlskrona på 40-talet verkligen ägde, men som syntes dömd att försvinna.

Båda delade intresset att med sin konst som uttrycksmedel dokumentera och bevara minnet av denna miljö till kommande generationer.

Båda konstnärerna ägnade sig också åt författarskap runt Karlskrona som det varit tidigare eller de miljöer som då höll på att utplånas. Tore Nobling gav ut sin bok, "Det förgångna Karlskrona" i en första utgåva 1950 och ett nytryck 1953 samt förutom dessa upplagor har detta manus även utgivits som Föreningen Gamla Carlscronas årsbok 1972. Erik Langemark utgav sin fotodokumentation "Karlskrona förr och nu" 1957 där han skrivit texter till gamla stadsbilder. Genom föreningen har utgivits två böcker med Erik Langemarks målningar, "Erik Langemark och Gamla Karlskrona", årsbok 1975 och "Erik Langemark och Carlscrona", utgiven tillsammans med Sparbanken vid den senares 150-års jubileum 1977. Genom föreningen har också utgivits boken "Karlskronabilder", där Langemark skrivit texterna till C.A.Månssons unika bilder tagna mellan 1880-1930, i artikelförfattarens mening en av de värdefullaste fotodokumentationer som utgivits i staden.

Efter de båda böckerna med Langemarks målningar

var efterfrågan stor på en presentbok med konstbilder från Karlskrona och ofta nämndes då Noblings namn eftersom föreningen utgivit en serie omtyckta vykort av konstnärens hand.-

Inom föreningens styrelse var det också sedan gammalt ett önskemål att hedra konstnärens minne med en sådan bok.

Tore Nobling som en stor del av sitt liv drogs med svår diabetes, rycktes alltför tidigt bort 31 januari 1962.

Med Noblings syskons tillstånd blev det möjligt att förverkliga drömmen om en Noblingbilderbok. Denna framställdes och gavs ut som föreningens årsbok julen 1985 och är märklig så till vida, att till Noblings målningar finns utförliga, mycket belysande texter, skrivna av just vännen Erik Langemark.-

I ett inledande förord till boken skildrar Langemark på ett vackert sätt Nobling och dennes sätt att måla.

Ännu finns hos föreningen ett mindre antal av denna påkostade minnesbok för de föreningsmedlemmar som ännu inte upptäckt den. Boken utgör en av de mest finstämda Karlskronaskildringar som utgivits och bilderna förmedlar all den kärlek och värme Nobling hyste för sin hemstad. I slutet finns några teckningar från Verkö och detta föranleder mig att återgå att berätta om personen Tore Nobling.

På Fiholm, Ryttene socken, Västmanlands län, föddes den 4 februari 1908 en son till agronomen Herman Nobling och dennes maka Karin född Andersson.- Denne gosse kom i dopet att bära namnen Tore Herman Ingemar.

Fadern förvärvade då familjen flyttade till Karlskrona Verkö Herrgård, och här kom Tore och hans syskon att växa upp i en natur han lärde sig älska och uppskatta, den Blekingska skärgården. Bland de kamrater som Tore hade här sommartid kan nämnas Bertil Pettersson från Hästö som senare antog familjenamnet Örjand och även han etablerade sig som konstnär i Karlskrona. -En annan ungdomsvän var Sven Pettersson, för oss som var unga och gick i Karlskrona Högre Allmänna läroverk på 1950-talet känd som skolans rektor.

Verkö Herrgård var länge i familjen Noblings ägo och även sedan den försålts fortsatte Tore sommartid att vistas här ute samtidigt som han hade sin

KARLSKRONABILDER

Foto: C A Månsson, text: Erik Langemark, 140 sidor, 104 bilder, 13 kartor, inb. 1983, pris 110:--.

Den skicklige amatörfotografen, målaregesällen Carl Alfred Månssons glasplåtsnegativ räddades av en lycklig tillfällighet till eftervärlden. Drygt etthundra av samlingens bilder har redigerats och textsatts av Erik Langemark.

13 kartor visar stadens utseende under seklets första årtionden, då huvuddelen av bilderna togs. På kartorna har för varje bild angivits fotografens placering.

C A Månsson Erik Langemark

Karlskronabilder

Föreningen Gamla Carlskrona Årsbok 1983

En berättelse om livet
i Klasagården
Drottninggatan 39 Åren 1921-1930

av
Inge Urban Frisell

Drottninggatan 39. Klasagården med de två sammanbyggda stenhusen med den stora porten i mitten. Speceriaffären skymtar längst till höger

Många hus och gårdar i Karlskrona har vi under årens lopp läst om i föreningens böcker och häften. Även jag, Inge Urban Frisell tänker bidra med lite historik, hur man bodde och levde i gamla omoderna hus under 1920 talet. Det gäller fastigheten Drottninggatan 39, snett emot Frimurarehottellet. När husen byggdes vet jag ej men när vi flyttade därifrån 1930 var dom mycket nedslitna.- Här föddes jag år 1921 och upplevde mina första nio år här. Tillsammans med 8-10 lekkamrater i olika åldrar, var detta, ur våra barnaögon sett, en härlig miljö att leka i. Detta som en liten inledning.

För att börja med att beskriva hus och gård stannar vi utanför på gatan och tittar på gathuset.- Detta är ett stenhus i tre våningar.En inkörsport i mitten och till höger en speceriaffär, ägaren heter Olausson.

Vi går in i porten, som har träpanel en bit uppåt väggen och framför oss utbreder sig, som vi barn då tyckte, en jättestor, kullerstensbelagd gård. Det är inte bara stenöken. Två stora gråpäronträd finns, som någon snäll människa planterat för många år sedan, nu idealiska klätterträd. En stor syrenbuske och en liten blomrabatt förgyller upp tristessen. Till vänster och höger har vi trapphusen till gathuset. Längs gårdens vänstra sida finns en länga som innehåller utedass, vedbodar och handkammare som tidigare varit stall, spiltorna finns kvar.

Rätt fram i fonden under ett av päronträden finns "sopeboden". Ytterligare några utedass och därefter ett 2-vånings stenhus.

Bottenvåningen bestod av tvättstuga och vägg i vägg en skräddarverkstad.

Nu skymtar porten mot Östra Petterssons gränd. Vem denna Pettersson var har jag aldrig fått veta. Nog om detta. Vi tittar på gårdens högersida. Två reverterade hus i rät vinkel mot gathuset. Därefter ett prång med vedbodar. Slutligen ett tegelhus inrymande en målarverkstad för likkistor. Ovanpå denna verkstad ett sliperi. Så är vi nu framme vid gränden.

Vad var det då för folk som bodde i husen?

Hyresvärden Clas Pettersson, gården kallades helt enkelt Klasagården. Intendenten vid Flottans kassa Lindkwister med familj. Ingenjör Oscar Andersson med fru Edit och sonen Sven, numera kyrkoherde i Figeholm, den ende lekkamraten som jag fortfarande har kontakt med. Familjenamnet ändrades för en del år sedan till Alsparr.

Pensionerade flaggstyrman Wessman, ofta stående utanför porten om kvällarna rökande sin pipa och väntande på sin hund Leddy, som gjorde vad hon skulle innan det blev läggdags.

Syskonen Lundgren, två systrar och en bror, vi barn tyckte dom var mycket gamla men i eftertanke var dom väl i pensionsåldern. Familjen Johansson med barnen Percy, Sigvard och Henry. Om jag inte minns fel var Percy vaktmästare på biografen Imperial.

Redaktören på Blekinge Läns Tidning, Sjövall med fru Signe, skådespelerska. Deras lägenhet låg en trappa upp i ett av gårdshusen, men det verkade som om byggmästaren hade glömt bort köket. Det låg nämligen en trappa ner och inkräktade på lägenhe-

ten snett under. Man hade i alla fall byggt en farstubro från köket så att dom kom ut på gården direkt. Så byggde man på den tiden.-

Snickaremästare Reinhold Johansson, mest omtyckt av alla barnen, hade sin verkstad i källaren i gårdshuset och sin bostad ovanpå.

I samma hus bodde jag med föräldrar, storasyster och storebror. Min far var då underofficer i flottan och var mycket ofta sjökommenderad.

Ovanpå tvättstugan bodde en korpralsfamilj.- Frun led svårt av reumatism som hon säkert ådragit sig i denna kalla och fuktiga lägenhet. I dag skulle säkert lägenheten utdömas.

Jag har skrivit om hyresgästerna i den tron att det kanske i dag finns någon läsare som känner igen någon.

Hur var då lägenheternas standard? Ja som dom flesta på sin tid. I vår lägenhet låg tre rum i fil. Det var brädgolv, korkmattor fick man ta med sig vid flyttning. Kakelugnar och en täljstenskamin. Dubbelfönster in varje höst med fönstervadd och klisterremсор. Mörka tapeter, även garderobsdörrarna var tapetserade. Kring nyckelhålen var glasskivor fastskruvade. En bit från taket avslutades tapeterna med en guldlister, på vilken vägglösen kunde spatsera fritt. Det var ju ganska vanligt med ohyra i gamla hus.

Det var tak av spänd väv med stuckatörsarbete i mitten för lampkrok. I köket en vedspis, vedlår, kallvattenkran och en skopa av gjutjärn som slask. Fotogenkök hade ju länge funnits men en dag fick vi ett tvålågigt gaskök installerat tillsammans med en bakugn. Vilka moderniteter! Malörten i bågaren var väl att Olausson i affären fick omsättningen på fotogen och rödsprit att sjunka avsevärt.

I köket fanns inte plats att sitta och äta utan det fick bli i ett av rummen. Här fanns ett stort matbord av ek och fyra stolar. Ett rum var avsett för far och mor som sovrum. Där stod en stor dubbeljärnsäng med mässingskulor på hörnstolparna. Och så en lavoar förstås och två sängbord. Rummet längst in kallades finrum. Där fanns utrikespinalerna från flera långresor med Fylgia och i detta rum eldades det i kakelugnen endast vid jul.

Inom det sanitära området var det som på dom flesta gårdar i stan, utedass. Kalla vinterkvällar med en ljusstump bredvid sig på sitsen. Ahlén o Holms

katalog på andra sidan. Och några tidningsurklipp på väggarna.

Hur ordnades tömningen? Jo, Olaussons springpojke gjorde en rond då och då och meddelade någon myndighet i Rådhuset.

Sopeboden var ett kapitel för sig. Det var mycket noga med att lägga svinmat i en tunna och övriga sopor i en annan. Men problemet var att våga gå in i boden. Stora feta råttor kunde anfälla dig om du bara öppnade och gick in. Nej, man måste sparka på dörren, och försiktigt glänta litet tills lugnet lagt sig.

Stortvätt vart mycket arbetsamt. Fram med ved och elda tidigt på morgonen. Skrubba mot tvättbrädan, skölja i iskallt vatten, köra tvätten genom vridmaskin. Det var något konstigt man lade i tvätten vid sköljningen, det kallades blåelse, färgade vattnet blått men tvätten blev i alla fall vit.

Klädstrecken var ovanligt långa på denna stora gård, dom hängde ner på mitten men höjdes upp med hjälp av "stakar". Efter torkningen bar det av till någon mangelbod.

Jag har nu beskrivit hus och gård, folket, det sanitära och tvätten, och nu till sist, hur handlade man livsmedel? Ja inte som i dag, allt på ett ställe. Specerier hos Olaussons, mjölk i mjölkaffären som låg i backen ned mot Kyrkogatan, kött hos Charkuteribolaget vid torget, grönsaker på torget och fisk vid Fiskbron.

Fiskargummorna var alltid på alerten och många gånger möttes jag av en gumma, långt från hennes stånd: "Ska du ha sill, lille vän?" "Javisst, fem kast". "Följ då med mej så ska du få fin sill". Idag köper man tio strömmingar i plastpaket.

Tiderna har förändrats. Det var ofta barnen som fick gå och handla. Fotogenkannan i ena handen, en inköpslista i den andra. På lappen kunde stå t.ex. 2 liter fotogen, 5 öre jäst, toppsocker för syltning, 1/2 kg kaffe omalet, (den gamla kaffekvarnen finns kvar), Vita Björns tvättmedel, Pellerins margarin, 1 flaska Grönlunds lut och två fetsillar (som togs direkt ur tunnan).-

Mycket såldes i lös vikt, bitsocker t.ex. förvarades i stora lårar som drogs ut under disken. Socker levererades också i lådor från sockerfabriken och dessa lådor tiggde vi till oss för dom kunde användas till mycket.

Stekt höns var gott till söndagsmiddag. En avlivad

höna med fjädrar och allt inköptes hos Lagerholms i backen ovanför Krooks. Fjädrarna förvarades sedan för att användas som stoppning i kuddar. Sedan skulle hönan brännas av. Fästena för fjädrarna skulle nämligen bort. Det luktade pyton. Alla mammor på "våran gård" var hemma och skötte hem och barn. Papporna var ofta sjökommanderare så det blev för oss barn att lyda mamma. Dagis var väl ett ord som inte var påtänkt då. Maskinåldern hade ju inte heller börjat. Det var mattpiskning i stället för dammsugning, stortvättar utan maskiner och dessutom all denna syltning, saftning och olika inläggningar. Sill skulle läggas i kaggar efter konstens alla regler. Symaskinen var en vanlig tingest och många mammor sydde kläder både åt sig själva och framför allt till barnen. En mamma kom dragande med en barnvagn, en flätad korg, på mycket höga hjul, över kullerstenarna. Arma unge som låg i. Till sist skall man inte sticka under stol med att det var nog en hel del kafferep i kvarteret också.

Fortsättningsvis tänker jag skriva om alla barn. Familjer flyttade och nya barn flyttade in. Men vi "gamla" blev snart kompis med dom nya. Vad är det då man kommer ihåg? 1923 eller 24 utbröt en eldsvåda i Drottninggatan 43 (Underofficerarnas hus). Lågorna hotade både 41:an och 39:an. Husen hade ju tjärpappstak. Min bror, sex år äldre än jag, och jag var ensamma hemma. Det ringde på dörren och värdinnan fru Pettersson tog oss med upp till sig i gathuset. Vad jag minns av detta är eldskenet och att jag sveptes in i en filt och bars över gården. - Jag har funderat över om det var hästdragna fordon som brandkåren hade då? I detta sammanhang kan jag berätta att, efter ett besök några år senare hos min far i högvakten på Kyrkogatan, hästdragna fordon (flottans brandkår) körde in till Stumholmen där eld utbrutit. Jag glömmer aldrig synen av gnistorna kring hovarna och klampandet över bron. Detta var ett par tragiska minnen. Men glädjande minnen finns många. Låt oss säga att det var 1925. Vi barn lekte på gården som vanligt. Bilar såg vi sällan men vad får vi se, om inte en spritt ny T-ford, som försöker pressa sig genom porten. Jo då, värdens Clas Pettersson hade köpt bil med svart skinnklädsel och jag tror den hade suflett. Det var inte bara på barnen som hakorna föll ned, utan även på alla

tanter i fönstren, gubbarna var ju på jobbet. Ett par vedbodrar fick stryka med när ett garage skulle byggas. Lyckan var stor när vi fick åka med från gatan genom porten, över gården och in i garaget.- Det var grejor att tala om för ungarna i gränden, dom kallade vi för "grännaungarna". Dom var våra fiender när vi lekte indianlekar. Många barn har väl haft en träbit och en kniv och försökt att åstadkomma något, men vi i 39:an hade ju farbror Johansson som snabbt sågade till en plankbit så den blev spetsig och man hade då en båt. Men masten då? Lugn, vi hade pinnar kvar efter klubbätandet. Seglet var inget problem, toalett-papper på den tiden var inte i rullar utan i ark. Ett sådant ark blev ett utmärkt storsegel. Det var förbjudet att gå ned till kajerna, men det regnade även på den tiden och vattenpöslarna kunde bli rätt stora på våran gård.

En dag kom en större grabb på besök i något av husen. Han hade några mystiska saker med sig. Han kallade dom för gräshoppor, ett slags fyrverkeripjäsa. Vi tyckte han var tuff för att han hade tändstickor på sig. Han tände på en hoppa som for av och an och vi bara stod och gapade. Något sådant hade vi aldrig sett. Men hur det var så flyttade vi på oss lite grann och kom ganska nära snickarfönstret som var nära marken. Nästa hoppa satte naturligtvis rak kurs på fönstret och vår snälle snickare sade fula ord. Det tog ett tag tills vi vågade gå ned till honom och hälsa på.

Men vad lekte man? Kurra gömma så klart, och daten. Två stenar och en planka blev disk och så hade man ju affär. Där såldes syrenblad som spenat, sand blev socker och gatkamomill blev dill. Småstenar var pengar. Rullband av trä eller tunnband som vi sa var också ganska vanliga. Det fanns en lyxmodell av stål med en sorts gaffel man sköt på med. En pojke hade fått en sparkcykel men kullerstenarna gjorde snart slut på hjulen. Johansson svarvade nya hjul men han tröttnade snart.

På gården var det svårt att spela kula, det fick vi göra i gränden där det var grus. Nu kommer jag till ett spel som jag inte riktigt kommer ihåg, "teka knapp". Man hade metallknappar i handen och kastade dom mot en husvägg vid marken, hade man blyknappar s.k. blydunsare var det väldigt fint. Dom kunde man klippa ur fädrens blåställ eller kypertställ som det heter i flottan. Jag fick en

dagsedel en gång för detta "fruktansvärda " brott. Stenbergsgård var asfaltbelagd och där gick det bra att spela topp. En konisk pryl av trä som man fick fart på genom att piska den. Allt bollspel var roligt. Vi gjorde bollar av tidningspapper och snören, sen sparkade vi fotboll tills det var bara pappersmassa kvar.

En panflöjt av celluloid fick man när man köpte en viss godsak och den hade åtta toner och jag tror att varenda unge i kvarteret hade en sådan. Överallt hörde man skalan, man drog den fram och tillbaka över munnen. Snatterpinnar tillverkades också, men dom skulle brännas i ändarna, det var mycket viktigt. Detta om den musikaliska avdelningen.

Inomhus lektes det naturligtvis också. Kortspel, (Svarte Petter) och Fiaspel, pussel, tennsoldatsgjutning, mekano och sist men inte minst, klisterarken i Allers Familjejournal. Fina slott med häck omkring och många andra byggnader. När man sedan lärt sig läsa någorlunda blev det indianböcker och pojknarnas julbok. Var man hemma hos någon kamrat hade han kanske en gunghäst och hans syster en dockvagn och dockskåp. Jag kommer inte ihåg om det var några flickor som lekte med oss, dom kanske höll sig för sig själva.

I 7-års åldern hamnade en kinematograf i vårt hem. En filmstump på 10 meter medföljde. Belysningen bestod av en ljusstump. Intresset var stort bland lekkamraterna och vi beslöt att ha en föreställning i vår vedbod. Gränningarna skulle inbjudas, entréavgift 2 öre. Filmduk bestod av en bit vitt omslagspapper från speceriaffären. Det gällde att veva lagom fort. På filmen var det en gubbe i plommonstop, stora kängor och en käpp han svängde med. Det var nog Chaplin. Biograflokalen var så liten att vi fick ordna med flera föreställningar. Så småningom fick några av oss lämna gården för att upptäcka omgivningarna. "Judakyrkogården" mitt emot läroverket var ett ställe dit vi ofta gick. - Jag vet inte idag varför vi så ofta var där, men jag vill minnas att det var en sandlåda där, och att vi kunde köra med våra hemmagjorda bilar, en brädbit och fyra hjul.

I en sjöstad måste man kunna simma. För att lära sig simma måste man ha simdynor. Min mor som var sömmerska sydde två påsar av segelduk och med ett band emellan. Men kork då? Inga problem, det skul-

le snart ordnas. På den tiden hette det inte öl utan pilsner och pilsnergubbar var det gott om. -Först ett besök hos skräddaren som ofta hade törstiga personer på besök. Han lovade spara kornkarna. På den tiden var det inte kapsyler. Efter moget övervägande vågade vi oss in i målarverkstaden bland likkistorna och även här blev vi lovade korkar. En dag var vi nere vid kajen där Drottninggatan slutar. I ett plank stod ett par gubbar och drack pilsner, vi inväntade och vad får vi se om inte en hel hög med korkar som låg på marken. -Korkdynorna blev snart färdiga, det var väl i Studentviken dom invigdes och ett flertal barn lärde sig simma tack vare våra pilsnergubbar. -Våra upptäcktsfärder fortsatte. På en gård snett över gatan hamnade vi en dag och upptäckte ett träd med konstiga frukter. Ingen såg oss och fickorna fylldes. När vi kom hem och tagit bort skallet såg vi att det var valnötter. Kanske någon Fylgiafarare hade planterat detta träd många år tidigare. Vi blev väldigt bruna om fingrarna efter skalandet. Många gånger fick vi gå ärenden åt folk. Fru Sjövall som rökte Bridge skickade mig ofta till Grand Café som låg i hörnet av Drottninggatan och Ronnebygatan. Fick man en slant så gick man ofta till Olaussons affär, hör och häpna dagens ungdomar, han hade stora chokladsjok i rutor där varje ruta kostade ett halvt öre. Tänka sig 20 rutor för 10 öre.

Mer och mer lärde jag mig hitta i stan, vandrade längs kajerna och beundrade skutorna, stora lastfartyg och vita passagerarebåtar. Tittade in på CWJ och kollade vagnar och lok. Lyssnade till flottans musikkår i Hoglands park, gick förbi biograferna, tittade på bilderna, det kanske var en film om Sitting Bull. Håller man på så där så får man räkna med att porten är låst. Ett ögonblicks fundering och vandringen fortsätter runt Stenbergsgården och ner Ö. Petterssons gränd. Även den porten är låst men mycket enkel att klättra över, eller krypa under om man vill smutsa ner sig.

När jag kom hem höll min syster på att spela "Det är grabben med choklad i" på en trattgrammofon. När jag sedan gått och lagt mig hördes ljuv musik från Frimus trädgård genom det öppna fönstret i sommarkvällen.

En händelse som ofta återkom var när fartygen som

min far var kommenderad på, hade kommit till kaj och jag skulle komma ombord och hämta tvätt. Ibland skulle man gå in i högvaktsporten och ibland i porten som låg bakom Amiralitetskyrkan. Det var verkligen något att se för en liten grabb, där låg jagarna Ehrenskiöld och Nordenskiöld och jag tror att det var depåfartyget Svea som det gällde första gången. Far sa till en "basse" att ta med mig runt och visa hur ett fartyg ser ut och efteråt blev det sockerdricka i mässen.

Östra Petterssons gränd. Fotot är taget söderut mot Stenbergsgränden. Portarna vetter mot Klasagården.

Några enstaka gånger kunde vi barn höra militärmusik från gatan. Naturligtvis rusade vi ut och kunde då betrakta en militärbegravning. Hästar med svarta täcken, musikkår, befäl och en trupp sjömän. Vi hade nära til läroverket, vid studentexamen fanns vi naturligtvis där för att fånga upp en gammal sliten fjärderingsmössa som enligt gammal sed kastades ut. Jag tror inte att någon av oss lyckades få tag i någon mössa.

Hyresvärden Clas Pettersson sålde sin fastighet. Den nye värden hette Friberg och hade en firma.

Han tyckte antagligen att gården såg hemsk ut och frågade oss barn om vi ville rensa bort all gatkamomill mellan kullerstenarna." Ni skall naturligtvis få en slant för jobbet ." Vi var väl fem ungar som ställde upp. Friberg hade skaffat var sin trekantig skrapa, sådana som man skrapar bort färg med. Där satt vi ungar på marken och kamomillhögarna växte.. Observera att rötterna skulle dragas upp. Hur många dagar detta arbete tog vet jag ej , arbetstiden var litet ojämn. En unge skulle plötsligt upp och äta, en skulle se efter lillsyrran och en skulle kanske gå och handla. Men en dag var vi i alla fall färdiga. Herr Friberg var nöjd och vi fick 2 kronor var och en blyertspenna med fodral. På fodralet stod det "Viking skokräm". Vi funderade på vad vi skulle köpa men först skulle vi till bageriet på Ronnebygatan och köpa en påse kaksmulor. Det kunde vara mycket gott i en sådan påse och ibland också en skadad bakelse.

Snickare Johansson som bodde under oss dog.En brandman Hansson med fru flyttade in. Han hade olika vakter och det dröjde inte länge förrän frun frågade oss barn om vi ville gå ner med mat och kaffe till honom. Jo gärna för då kunde vi få se brandstationen bakifrån. Den låg då på Norra Kungsgatan vid Hoglands park. Då vet jag att dom hade bilar , en hade registreringsnummer K 8 och jag är nästan säker på att det var en Thulinare. Brandmännen övade ibland med att fira sig ner från tornet i sele. Det där verkade mycket intressant. Kunde kanske praktiseras i päronträdet . Rep anskaffades men det där med sele gick vi bet på. Vi klättrade i repet i stället så att det kunde vi sedan när vi fick gymnastik i skolan. I alla fall så inträffade det som vi länge önskat när vi kom med mat till Hansson. Larmklockan ljöd, brandmännen som ofta gick fram och tillbaka på trottoaren intill porten rusade över gatan och in i garagen. På med utrustning , de stora dörrarna slogs upp och bilarna körde ut. Då tutade man med vanligt signalhorn och en man klämtade i en skeppsklocka.- Hansson hade vakt så han fick sin mat och sitt kaffe. På hemvägen gick vi över Ronnebygatan för att titta på leksakerna i skyltfönstret hos Hjellmans. Inne i den affären luktade det gott, det var dom lackade träleksaskerna från Gemla. Det är konstigt vad man kan minnas dofter. Ljuvlig bröd-

doft från Stora Bageriet neråt Östra Köpmangatan och snuslukten från snusfabriken en bit därifrån. För att inte tala om lukten från gasverket.

Mössmodet var inget problem, alla barn hade sjömansmössa. Det gick ju lätt att se vilken båt pappan låg på. Självt kommer jag ihåg några mössband, Fylgia, Svea, Jacob Bagge och Psilander och Sverige förstås.

Vi skall väl tala något om vinterperioden. Vinterrarna var för det mesta snöfattiga. Men det fanns tillfällen till spark- och kälkåkning. Bilarna var så fåtaliga att snön låg kvar och det fanns två backar inom räckhåll. Det var backen ner från Ronnebygatan till Kyrkogatan och backen ner från Vallgatan till Alamedan. Det fanns ju många fler men vi fick inte gå så långt hemifrån. En vik som kallades fattighusviken frös väl till någon gång och inbjöd till åkning med s.k. spiskrokar. Snögubbar blev det också när det var kramsnö.

Vad var det då som hände i augusti 1928? Jo, då skulle jag infinna mig i Amiralitetsskolan hos fröken Signe Österberg. Allvaret hade börjat. Skolkamrater som jag minns var Kerstin Strehlnert, Lennart Franke och Gunnar Hedberg, kända Karlskronanamn på den tiden. Några ljusglimtar från skoltiden var utflykter till Vämö, till hägerkolonin på Tromtö. En gång fick vi se en stapelavlöpning på varvet.

Jag har nu kommit till sista sidan i mina noteringar. År 1930 flyttade vi till Kungsgatan 8, högst upp i tornet med vidunderlig utsikt. Det var bara det att det fanns inga barn att leka med. Men det var ju inte så långt till 39:an.

1938 flyttade jag till Stockholm och någon gång på 40-talet tittade jag in i porten på 39:an. Det var ingen vacker syn, rena slummen. Det kom en tår i ögonvrån. Jag sade adjö till Klasagården. Frid över dess minne.

Föreningen Gamla Carlsrona har som en av sina huvuduppgifter att utge böcker, som på olika sätt dokumenterar staden och dess omgivning.

Bokutgivning är idag en kostsam verksamhet, och de medlemmar, som inköper våra böcker ger därmed föreningen en ekonomisk möjlighet att fortsätta bokutgivningen.

SPECIALERBJUDANDE för föreningens medlemmar:

Vid köp av boken Tore Nobling erhålles gratis dessutom böckerna "Brandväsendet" och "Skärgårdsliv".

De följande färgade sidorna i medlemsbladet beskriver föreningens utbud av böcker, vykort och carlscronagram, samt talar om hur Du skall beställa.

NYTT CARLSCRONAGRAM!

Läs om det nya Carlscronagrammet med motivet hämtat från Stortorget.

Så här beställer Du:

Använd bifogade portofria "gula kort" för att göra beställningen.

Vid beställning för minst 100:– levereras böckerna *portofritt* per post.

Naturligtvis kan Du beställa och avhämta böckerna genom personligt besök i klubblokalen, Borgmästaregatan 1, 371 31 KARLSKRONA.

TORE NOBLING

med text av Erik Langemark

Årsbok 1985, 55 sid, inb, ill, 125:–

I boken "Tore Nobling", som utgavs för att celebrera föreningens 40-årsjubileum, möter vi ett fyrtiotal akvareller i fyrfärgstryck tillsammans med ett tiotal teckningar, alla från 1940-talets Karlskrona – motiv, som i de flesta fall nu tillhör en förgången tid. Erik Langemark Tore Noblings konstnärskollega och vän har skrivit de innehållsrika texterna.

TORE NOBLING

Föreningen Gamla Carlskrona Årsbok 1985

Vid köp av boken Tore Nobling erhålles gratis dessutom böckerna "Brandväsendet" och "Skärgårdsliv".

Så minns jag VÄSTERUDDEN

Av Bengt Andersson

Årsbok 1987, 224 sid, inb, ill, 90:–

Bengt Andersson – Karlskronapojken, som i sextonårsåldern lämnade staden. I boken tecknas minnena från barn- och ungdomsårens Västerudd, skola och arbetsliv.

Så minns jag

Västerudden

av

Bengt Andersson

Föreningen Gamla Carlsrona
Årsbok 1987

KARLSKRONABILDER

Foto: C A Månsson, text: Erik Langemark, 140 sidor, 104 bilder, 13 kartor, inb. 1983, pris 110:--.

Den skicklige amatörfotografen, målaregesällen Carl Alfred Månssons glasplåtsnegativ räddades av en lycklig tillfällighet till eftervärlden. Drygt etthundra av samlingens bilder har redigerats och textsatts av Erik Langemark.

13 kartor visar stadens utseende under seklets första årtionden, då huvuddelen av bilderna togs. På kartorna har för varje bild angivits fotografens placering.

C A Månsson Erik Langemark

Karlskronabilder

Föreningen Gamla Carlskrona Årsbok 1983

Brandväsendet i Karlskrona under 300 år.

Historik sammanställd av Axel Bergdahl.

1987, 100 sid, ill, 35:--.

Denna bok, som författats av den legendariske brandchefen utgavs med anledning av Karlskrona Brandförsvars 75-årsjubileum.

SKÄRGÅRDSLIV

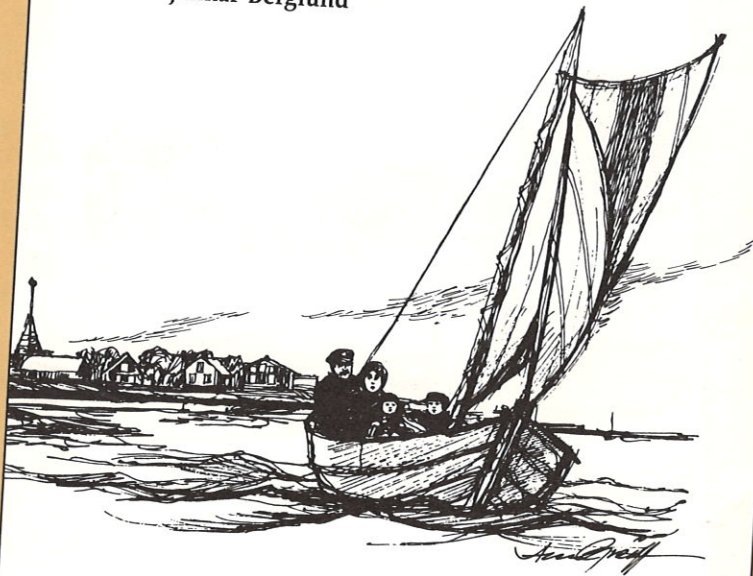
av Hjalmar Berglund.

Årsbok 1986, 96 sid, ill, 35:-

Detta är den fristående fortsättningen på "Blekinges yttre skärgård. Den rikt illustrerade boken innehåller såväl teckningar av Anne Greiff som foton.

Skärgårdsliv

av Hjalmar Berglund

Föreningen Gamla Carlsrona
Årsbok 1986

KARLSKRONA 300 ÅR

Praktverket i tre delar, som beskriver stadens historia.

Del I och II har författats av Rune Hillbom och omfattar tiden från grundläggningen fram till 1930.

Del III har som författare Agnes Wirén. Denna del behandlar tiden 1931–1973.

DEL I: 176 sid, 275:–

DEL II: 212 sid, 275:–

DEL III: 178 sid, 275:–

PAKETPRIS: 750:–

CARLSCRONAGRAM – nytt motiv!

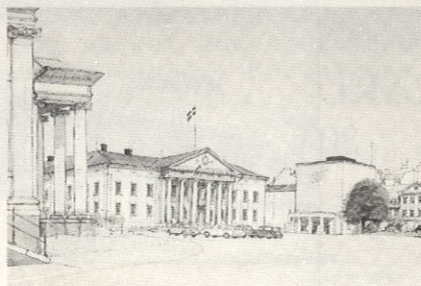
Lyxtelegrammen finns ej mera. Men Du kan uppvakta med ett CARLSCRONAGRAM, som inklusive kuvert endast kostar 5:-

Tre motiv: Nytt för hösten är **Stortorget med Rådhuset**.
Vidare finns **Amiralitetsklockstapeln** samt
Högvakten vid Amiralitetsslätten.

Carlschronagrammen återger i färg akvareller av
karlskronakonstnären Sven-Olof Bergström.

Carlschronagram

Stortorget med Rådhuset av Sven-Olof Bergström.

Carlschronagram

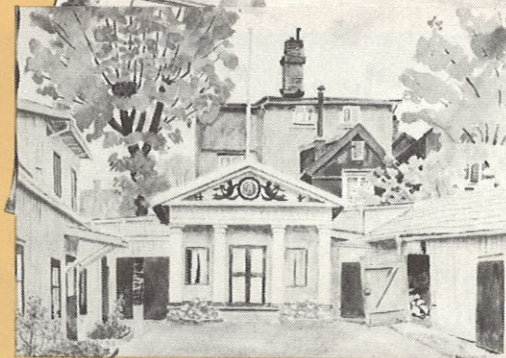
gram

TORE NOBLINGSMOTIV

Sju olika akvarellmotiv

i färg 10:–

Two vykortsserier:

SEKELSKIFTESKORT

Sex olika kolorerade karlskronamotiv
från nittonhundralets
början. Färg 10:–

STUDIECIRKEL STADENS BYGGNADER

Föreningen Gamla Carlsrona arrangerar i samarbete med TBV en studiecirkel om stadens byggnader.

Vi kan förvänta oss att få kunskap inte bara om de monumentala och historiska byggnaderna utan även om de i dag befintliga hundraåriga husen med dess kända byggmästare samt om några av köpmansgårdarna.

Vi har för avsikt att även göra besök i några av de studerade byggnaderna.

TBV!

KURSSTART: Tisdagen den 4 oktober kl 18 30.

OMFATTNING: Varje tisdag tio veckor i följd. Tre 45-minuterslektioner per gång.

LOKAL: TBV, Ronnebygatan 42.

STUDIELEDARE: Arkitekt Lars Thorsén

KURSAVGIFT: 250:- inklusive studiematerial.

ANMÄLAN: Anmälan görs till
Föreningen Gamla Carlsrona,
Borgmästaregatan 1,
371 31 KARLSKRONA.

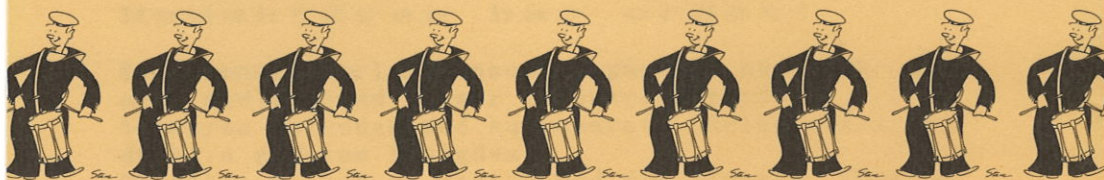
1) Genom personligt besök i klubblokalen ovanstående adress någon av dagarna onsd 21/9, månd 26/9 eller onsd 28/9 kl 17-19 *eller*

2) Per telefon 0455/101 91 ovanstående tider *eller*

3) Per post ovanstående adress. Anmälan bör då vara oss tillhanda senast den 28/9

Begränsat deltagareantal. Om plats finnes mottages efteranmälningar.

Föreningen Gamla Carlscrona

trummar ihop till

Kavalkaden

1 okt kl: 18⁰⁰

på Konserthuset med bl a

Flottnas Musikkår

Odenstens Gossorkester

Synnöve Dellquist

Texas Country Band

Håkan Elmquist och Gunnar Lidberg